

HANKINNOILLA TYÖLLISTÄMINEN - VAIKUTTAVUUS

Helsinki

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS
National Institute for Health and Welfare

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

svua ja työtä -ohjelma

Julkisilla hankinnoilla työllistäminen

- mitä ja miksi?

Työllistämisehdolla tarkoitetaan julkisissa hankinnoissa tarjouspyyntöön ja hankintasopimukseen sisällytettyä erityisehtoa, joka **velvoittaa sopimuskumppanina toimivaa yritystä työllistämään heikossa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä.**

- osatyökykyiset
- pitkäaikaistyöttömät
- vammaiset
- maahanmuuttajat
- nuoret

Työllistäminen voi tarkoittaa palkkasuhdetta, oppisopimus-työllistämistä, työkokeilua, työssäoppimista tai työharjoittelua.

Eri tapoja soveltaa työllistämistä hankinnoilla

1. Työllistämisehto hankinnan kohteen kuvauksessa – vähimmäisvaatimuksena.

- Ehdoton edellytys kilpailuun osallistumiselle. Ilman työllistämistä kilpailuun ei voi osallistua.
- Ilmoitetaan hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa.

Lähde: Sanna Kronström, PTC

Työllistämisehto käytännössä

Kotihoidon ateriapalvelut, Helsingin kaupunki

Palvelutuottaja sitoutuu osana sopimusta työllistämään sopimuskauden aikana yhden 18–29 -vuotiaan kuusi kuukautta työttömänä olleen tai 300 päivää passiivista työmarkkinatukea saaneen työnhakijan vähintään kuudeksi kuukaudeksi.

Työllistämisvelvoitteen laiminlyönnistä palveluntuottaja joutuu maksamaan sopimussakkona 14 000 euroa. Sopimussakko voidaan vähentää palveluntuottajan laskusta. Tilaaja varaa oikeuden pyytää sopimusaikana tietoja em. rekrytointitilanteesta.

Eri tapoja soveltaa työllistämisehtoa

2. Työllistämisehto lisäpisteinä laatuvertailussa

- Kokonaistaloudellisen edullisuuden yhtenä hinta–laatu-suhteen valintaperusteena.
- **Kannustaa** työllistämään, muttei ole välttämätön vaatimus.
- Ilmoitetaan hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntö-asiakirjoissa.

Lähde: Sanna Kronström, PTC

Vastuullisuus nousussa – mutta...

- Kuntapoliitikot ja kuntien hankinnoista vastaavat virkamiehet painottavat kuntien hankinnoissa vastuullisuuskriteereitä vielä varsin vähän.
- Kuntiin hankittavien tuotteiden ja palveluiden **ympäristövaikutukset, eettisyys ja sosiaaliset kriteerit jäävät kuntapäättäjien mielissä viimeisiksi**, kun heiltä kysytään kuntahankintojen tärkeimpiä valintakriteereitä.
- Vastuullisuustekijöiden painoarvon nähdään kuitenkin nousevan.

Lähde: Suomalaisen työn liitto

Miksi työllistää hankinnoilla?

- Suomessa on arviolta **65 000 osatyökyistä ihmistä, jotka haluaisivat olla töissä** (Vates-säätiö). Hyvässäkin taloustilanteessa osatyökykyiset työllistyvät muita työnhakijoita heikommin (Ala-Kauhaluoma ym. 2017).
- Kunnat käyttävät julkisiin hankintoihin noin 12,5 miljardia euroa vuodessa. **Jos jokaista hankintaan käytettyä 500 000 euroa kohden asetetaan työllistämisehto, sillä voidaan luoda työtä 25 000 osatyökykyiselle.**

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vaikuttavuus – kuntatalous

case Vantaa

- Vantaan kaupunki on tehnyt laajan selvityksen eri työllistämispalveluiden vaikuttavuudesta.
- Hankinnoilla työllistäminen (Handu- ja SIEPP-hankkeet) mukana vertailussa.
- **Vertailussa pieni määrä (17) ihmisiä työllistynyt hankintojen kautta. kokonaisvaikutus 8621 eur/henkilö säästää kaupungille.**
Vrt. kutu (3.sektori) 3934 eur, palkkatukityöllistäminen 4772 eur).

Hankinnoilla työllistämisen vaikuttavuus

Lähde: Mikko Kesä Oy

Työllistyneet	Talousvaikutukset euroissa (vuosi/työtön)	Kaupungin panostus
17 henkilöä	Verotulo 490,74	Panostus 30 500 euroa /vuosi
Arvioitu asiakasprofiili työttömänä 12-16kk	Ennakoitu verovaikutus 2620,46	Kokonaisvaikuttavuus n. 146 500 euroa
Työllistymisvaikuttavuus 58%	Työmarkkinatuen säästö ja ennakoitu säästö 1737,99	Panosvaikutus 4,82 (kertainen)
	Toimeentulotuki (ennakoitu) 3149,00	
	Sote-säästöt 623,30	
	Kokonaisvaikutus 8621,39 euroa	

Huomiot: Työllistämisjaksot arvioitu 6kk palkkatukijaksoiksi. Työllistettävien määrä ja panostusten laskettu kohdentuvan vuoteen 2017.

Hankinnoilla työllistämisen vaikuttavuus

- **150 tukityöpaikalla laskettuna teoreettinen kokonaisvaikuttavuus 1,293 miljoonaa.**
- Jos toiminta systematisoidaan osaksi hankintaprosessia -> parempi vaikuttavuus.
- Työllistyminen yritykseen on pysyvämpää – palkkatuen jälkeen työsuhde jatkui 35 % vrt. Kunnissa 19 %

Lähde: Mikko Kesä Oy

Hankinnoilla työllistämisen vaikuttavuus

”Hankinnoilla työllistämisen vaikutukset lupaavia, näitä kannattaa laajentaa ja jollain aikajänteellä pyrkiä näissä jopa **ensisijaiseksi ja laajimmaksi tukityöllistämisen malliksi**”

- Mikko Kesä

Anna mahdollisuus työhön – Tee vastuullisempia hankintoja!

Eeva Mielonen

+358 29 524 7921

eeva.mielonen@thl.fi

Twitter: @hankityötä #hankinnoistaduunia

1.11.2018 www.thl.fi/siepp

Miten muualla työllistetään hankinnoilla?

1. Englanti: Lontoo & Birmingham
2. Alankomaat: Rotterdam
3. Ruotsi: Göteborg & Trafikverket

Englannissa korostuu yritysten yhteiskuntavastuu

- Yritysten yhteiskuntavastuu on laajasti tunnustettu Englannissa, jossa yritykset myös eri tavoin itse kehittävät käytäntöjään vastuullisemmiksi. **UK:ssa 70 000 yhteiskunnallista yritystä.**
- Englannissa on jo pitkään kehitetty julkisten hankintojen roolia yhteiskunnallisten vaikutusten saavuttamiseksi.
- Vuonna 2013 Iso-Britanniassa tuli voimaan laki julkisista palveluista: **Social Value Act**. Laki velvoittaa julkiset toimijat huomioimaan ja arvioimaan sosiaalisia, taloudellisia ja ympäristövaikutuksia ostaessaan palveluita ja tavaroita julkisina hankintoina. Laki on tukenut vastuullisempien hankintojen tekemistä.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

City of London – Social Value Panel

- **Merkittävät julkiset hankinnat tuodaan asiantuntijapaneelin avoimeen keskusteluun.**

Asiantuntijapaneeli keskustelee, kuinka parhaiten voitaisiin soveltaa sosiaalisia ja ympäristökriteereitä juuri kyseisessä hankinnassa ja mitä kaupungin olisi hyvä ottaa huomioon tarjouspyynnössä.

Social Value Panel

- Paneeli kokoontuu neljä kertaa vuodessa arvioimaan ja konsultoimaan, mitä sosiaalisia kriteereitä paneelille esitellyissä julkisissa hankinnoissa voisi soveltaa.
- Sosiaalisten näkökulmien paneelissa merkittävät hankinnat keskustelutetaan yhteisesti ennen tarjouskilpailun aloittamista.
- Paneelin jäsenet ovat eri alojen asiantuntijoita ja edustavat useita järjestöjä, kuten esimerkiksi Lontoon kauppakamaria ja yhteiskunnallisten yritysten kattojärjestöä.
- Sosiaalisten näkökulmien paneeli vastaa Social Value Act:in (laki julkisista palveluista) vaatimukseen.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Birmingham - **Jobs and Skills** –ohjelma (est.2010)

- Työllistäminen nähdään strategisena päämääränä alueen hyvinvoinnille ja siksi *Jobs and Skills* -ohjelma on myös osa hankintoja.
- Kaikissa yli miljoonan punnan hankinnoissa tulee määritellä yksityiskohtaisesti, se miten sosiaalisia kriteereitä toteutetaan hankintasopimuksessa. Pienemmissä hankinnoissa sosiaaliset kriteerit huomioidaan kevyemmin: yritykset voivat itse määritellä miten tulevat toteuttamaan sosiaali- ja ympäristövastuuta.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Birmingham - **Jobs and Skills** –ohjelma (est.2010)

- Sosiaalisilla kriteereillä tarkoitetaan työllistämistä, oppisopimuksia, elämiseen riittävää palkkaa (living wage) ja paikallisuuden suosimista. Sosiaalisiin kriteereihin sijoitetut panostukset maksavat itsensä takaisin.
- Työllisyyskriteereiden toteuttamiseksi tehdään tiivistä yhteistyötä yritysten kanssa ennen ja jälkeen kilpailutusvaiheen. Yrityksiä varten on nimetty yhteyshenkilö, jonka tehtävänä on auttaa työntekijöiden rekrytoinnissa ja työllistämisehdon toteuttamisessa.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Birmingham – kirjaston rakennusurakka

- Birminghamin uusi kirjasto valmistui syyskuussa 2013.
- Kirjaston rakennusurakka maksoi kaikkiaan 189 miljoonaa puntaa. Rakennusurakasta vastasi Carillion, yksi Britannian suurimmista rakennusyrityksistä.
- Lopulta kaupungin työllistämistavoitteet hankinnan osalta ylittyivät ja he onnistuivat työllistämään **226 työtöntä työnhakijaa ja peräti 82 nuorta sai oppisopimuspaikan rakennusprojektissa** (maalarin, puusepän, sähkömiehen, putkimiehen ja muurarin työtehtäviin).

Rotterdam – tuhansia työpaikkoja

- Valtion päätös 2011 (yritysten tulee työllistää heikossa työmarkkina-asemassa olevia)
- Rotterdamin kaupunki on kehittänyt hankinnoilla työllistämistä jo vuosia.
- Työllistämisehto kaikissa yli 50 000 euron hankinnoissa.
- Hollannissa käytetään suoraan talouteen viittaavaa termiä: **Social Return on Investment**, jonka voisi kääntää sijoituksen sosiaaliseksi tuotoksi.

Rotterdam

- Tulokset 2017:
 - Yli 700 sopimusta
 - 3069 työpaikkaa
 - € 30.180.677 arvosta ”Social Return”

Työpaikat voivat olla myös kesätöitä tai harjoitteluita. Voidaan siirtää alihankkijoiden toteutettavaksi. Kyseessä on toimintamalli, jolla vahva poliittinen tuki.

- Lisätietoa: www.rotterdam.nl/socialreturn

Toimintaan **panostetaan**

- Rotterdammassa 12 henkilöä työskentelee hankinnoilla työllistämisen parissa.
- Heidän tehtävänä:
 - muotoilla työllistämisehto sopimukseen,
 - välittää tietoa toimittajille eri vaihtoehtoista ja vaatimuksista,
 - seurata työllistämisehdon toteutumista,
 - työllistämisehdon tietopankki.
- Rotterdammassa käytössä sähköinen seurantajärjestelmä.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Göteborgin kaupunki – eriytymistä vastaan

- Työmarkkinapoliittinen tavoite: helpottaa työnsaantia niille, jotka ovat heikossa työmarkkina-asemassa.
- Sosioekonominen tavoite: alueellisen eriarvoisuuden ja tuloerojen vähentäminen, vähentää toimeentulotuella eläjien määrää, katkaista toimeentulotuen ja köyhyyden sukupolvittuneisuus, lisätä liikkumista kaupunginosien välillä ja vuorovaikutusta eri taustoista tulevien ihmisten välillä, pienentää sosiaali- ja terveystkustannuksia.
- Poliitikot - työkalu eriarvoisuuden ja kaupunginosien eriytymisen estämisessä.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Göteborg

- Työllistämisehdon kehittäminen alkoi 2013 projektina, nyt vakiintunut käytännöksi.
- Tarjottu nuorille mahdollisuus kouluttautua ammattiin (50 nuorta) toimeentulotuella, tätä seuraa oppisopimuspaikka yrityksessä (palkka n.22 000 kr/kk).
- Kaksi arviointiraporttia toinen tilaajille ja tuottajille koostuvista kustannuksista ja toinen sosioekonomisista vaikutuksista.
- Työ jatkuu: noin 50-100 työllistynyttä/vuosi.
- Erityisesti painottunut vasta maahan tulleisiin.

Trafikverket – kokemuksia hankinnoilla työllistämisestä

- Hankintoja 3,5 miljardilla eurolla (2016)
- 10 000 toimittajaa - 2200 rakennusurakkaa - 700 hankintasopimusta

Hallitus määräsi Trafikverketin soveltamaan työllistämisehtoa

- Hallitus päätti 2016, että Trafikverket soveltaa työllistämisehtoa kaikissa hankinnoissa, jotka ovat yli 5 milj. euroa – tavoite: työllistää heikossa työmarkkina-asemassa olevia
 - Työpajoja alan toimijoiden ja ay-liikkeen toimijoiden kanssa
 - Ohjausryhmä
 - Yhteistyö TE-toimiston ja hankintaviranomaisen kanssa (UHM)
 - Päätettiin: ei sovelleta puitesopimuksiin eikä alle 9kk pituisiin urakoihin

Käytännössä toteutettiin näin

- Työllistämisehto – bonus ja saktio käyttöön
- Toimittaja velvollinen työllistämään yhden henkilön jokaista 5 miljoonaa euroa kohden
- Bonus maksettiin, jos toimittaja ylitti asetetun tavoitteen sopimuksessa
- Saktio, jos toimittaja ei työllistänyt sopimuksen mukaisesti (sanktio sopimuksen päätyttyä)

Työpaikka (12 kk)

Harjoittelu (6 kk)

Bonus/sanktio/paikka

SEK 240,000

SEK 60,000

Numerot vuonna 2017

- 100-140 sopimusta
 - 200-300 työ- harjoittelupaikkaa sopimuksissa työllistämisehto
 - 300-400 bonuspaikkoja
 - **500-700 Työpaikkaa/harjoittelupaikkaa kaikkiaan**
- * Työpaikka 12kk kokoaikainen sopimus, harjoittelu 6kk
50% työpaikkoja ja 50% harjoittelupaikkoja

*Lähde Roger Rang, Trafikverket

Anna mahdollisuus työhön – Tee vastuullisempia hankintoja!

Eeva Mielonen

+358 29 524 7921

eeva.mielonen@thl.fi

Twitter: @hankityötä #hankinnoistaduunia

1.11.2018 www.thl.fi/siepp